

YHDENVERTAISUUS
VALTUUTETTU

DISKRIMINERINGSOMBUDSMANNEN
NON-DISCRIMINATION OMBUDSMAN
OVTTAVEARDÁSAŠVUOĐAÁITTARDEADDJI

Lausunto

1 (2)

2.6.2023

VTDno-2023-549

Yhdenvertaisuusvaltuutetun lausunto selvityksestä ei-kaupallisten sijaissyntyisten sallimisesta Suomessa

Yhdenvertaisuusvaltuutettu katsoo, että jos ei-kaupalliset sijaissyntytykset sallitaan Suomessa, eri sääntely- ja menettelyvaihtoehdot on arvioitava tarkasti. Vaihtoehtojen osalta on tehtävä laadukas ja kattava yhdenvertaisuus-, tasa-arvo- ja lapsivaikutusten arvio.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu pitää tärkeänä tavoitetta ehkäistä hyväksikäyttöä ja ihmiskauppaa siten, että ulkomailla tapahtuvan sijaissyntyttämisen kysyntää pyritään vähentämään. Yksi keino siihen on ei-kaupallisten sijaissyntytysten salliminen Suomessa. Sijaissyntytyksjärjestelyn on perustuttava vapaaehtoisuuteen ja suostumukseen ilman painostusta. Eri etenemisvaihtoehtoisissa ja sääntelymalleissa on tehtävä huolellinen arvio sijaissyntyttäjien asemasta, jotta sijaissyntyttäjien joutuminen haavoittuvaan asemaan ja hyväksikäytön kohteeksi estetään. Kaupallista toimintaa ja välitystoimintaa ei tule sallia sijaissyntytyksjärjestelyissä.

Ei-kaupallisten sijaissyntytysten salliminen sisältäisi paljon eettisesti ja juridisesti pohdittavia asioita. Eri vaihtoehtoja on pohdittava tarkasti ja sääntelyssä punnittava tulevan lapsen, sijaissyntyttäjän ja tulevien vanhempien oikeuksia. Neuvontaa on oltava etukäteen kaikille asianosaisille tarjolla riittävästi. Neuvonnan ja psykososiaalisen tuen on voitava jatkuva riittävän pitkään lapsen syntymän jälkeen.

Sukupuolella on sijaissyntytyksissä suuri merkitys. Yhdenvertaisuusvaltuutettu yhtyy eduskunnan oikeusasiamiehen lausunnon näkemykseen, jonka mukaan sijaissyntytyksjärjestelyjä on tarkasteltava naisten ja miesten välisen tasa-arvon sekä naisten oikeuksien näkökulmasta. Sijaissyntyttäjän

itseään määräämisoikeus on turvattava ja hänen on voitava tehdä omaa kehoaan koskevat päätökset.

Sijaissynnytyjärjestelyissä lapsen oikeuksien turvaamisen tulee olla keskeistä. Syntyvälle lapselle on turvattava vastaanottavat vanhemmat kaikissa tilanteissa.

Sijaissynnytyjärjestelyissä tulee varmistua yhdenvertaisuuden ja syrjimättömyyden toteutumisesta. Esimerkiksi sukupuoli tai seksuaalinen suuntautuminen eivät voi olla perusteita järjestelyn epäämiselle. Selvityksessä todetaan, että ”yhteiskunnan arvokehitystä seuraten ja yhdenvertaista kohtelua kunnioittavalla tavalla lienee perusteltua, että hedelmöityshoitojen taivoin myös sijaissynnytyjärjestelyt olisivat mahdollisia sekä avio- että avoliitossa oleville pareille parin osapuolten sukupuolesta riippumatta” (s. 68). Selvityksessä ei ole tarkemmin arvioitu, miten seksuaali- tai sukupuolivähemmistöjen oikeudet turvataan sääntelymalleissa. Esimerkiksi kysymys siitä, tulisiko käyttää muita kuin sijaissynnyttäjän munasoluja, on merkityksellinen erityisesti miesparien ja itsellisten miesten kohdalla.

Johtava erityisasiantuntija

Tiina Valonen

Erityisasiantuntija

Anni Valovirta